

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
QARSHI MUHANDISLIK-IQTISODIYOT INSTITUTI

“TASDIQLAYMAN”

Qarshi muhandislik-iqtisodiyot instituti

O.SH.Bazarov

_____ 2024 yil

Ro'yhatga olindi № 05/02/047

“27” iyun _____ 2024 yil

BIZNESDA BUXGALTERIYA HISOBI

FANINING O'QUV DASTURI

- Bilim sohasi:** 400000 - Biznes, boshqaruv va huquq
- Ta'lim sohasi:** 410000 - Biznes va boshqaruv
- Ta'lim yo'nalishi:** 60410100 – Buxgalteriya hisobi va audit (tarmoqlar bo'yicha)

Qarshi 2024-yil

Fan/modul kodi	O'quv yili	Semestr	Kreditlar	
BizBH205	2024-2025	3	5	
Fan/modul turi	Ta'lim tili		Haftadagi dars soatlari	
Majburiy	O'zbek/ rus		4	
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Biznesda buxgalteriya hisobi	60	90	150
2.	<p>I. Fanning mazmuni</p> <p>Fanning maqsadi – talabalarda biznes sub'ektlari faoliyatini tashkil etish, biznes sub'ektlari va ularning turlari hamda biznes sub'ektlarida buxgalteriya hisobining o'rni va uni tashkil etishni o'rgatishdan iborat.</p> <p>Fanning vazifasi – talabalarga biznes sub'ekti va uning strukturasi, biznesda axborot texnologiyalari va axborot tizimi, biznes sub'ektlarining manfaatli tomonlari, biznes yuritishda siyosiy va huquqiy omillar tahlili, biznes yuritishda iqtisodiy omillar, biznesda ijtimoiy, iqtisodiy va texnologik omillar, biznes sub'ektlarida buxgalteriya hisobi, audit va moliyaviy nazoratni o'rgatishdan iborat.</p> <p>Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)</p> <p>II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:</p> <p>1-mavzu. Biznesda buxgalteriya hisobi faniga kirish Biznesda buxgalteriya hisobi fanining maqsadi va vazifalari. Biznesda axborot texnologiyalari va axborot tizimi. Biznes yuritishda siyosiy va huquqiy omillar</p> <p>2-mavzu. Biznes sub'yekti, uning manfaatdot tomonlari va tashqi muhit. Tashkilot, xo'jalik sub'yekti tushunchalari. Biznesni tashkil etishning maqsadi va vazifalari. Biznes sub'yekti va uning strukturasi. Biznes sub'yektiga ta'sir qiluvchi ichki va tashqi omillar. Biznes sheriklari, birgalikda faoliyat yuritish. Tijorat va notijorat tashkilotlari, ularning farqli jihatlari. Yakka tartibdagi tadbirkorlik tushunchasi.</p> <p>3-mavzu. Korxonaning tashkiliy tuzilishi va dizayni. Korxonaning tashkiliy tuzilishi tamoyillari tarkibi va ular mazmuni haqida tushuncha Korxonaning tashkiliy tuzilishi va Funktsiyalar daraxti ierarxik bog'liqligi sxemasi mazmuni. Maks Veberning tashkiliy tuzilma ierarxik kontsepsiyasi bo'yicha qoidalari tarkibi va mazmuni. Funktsional boshqaruv tuzilma mazmuni, afzalliklari va kamchilklari mazmun-mohiyati. Chiziqli boshqaruv tashkiliy tuzilma mazmuni, afzalliklari va kamchilklari mazmun-mohiyati. Chiziqli funktsional boshqaruv tuzilmasi mazmuni, afzalliklari va kamchilklari mazmun-</p>			

mohiyati. Shtabli boshqaruv tuzilmasi mazmuni, afzalliklari va kamchiklari mazmun-mohiyati. Matritsali boshqaruv tuzilmasi mazmuni, afzalliklari va kamchiklari mazmun-mohiyati. Boshqaruv tuzilmasi turlari va ularning axborotlar bilan bog'liqligi

4-mavzu. Biznesda tashkiliy madaniyat.

Biznesda tashkiliy madaniyat mazmuni va maqsadi. Korxonada tashkiliy madaniyat shakllanish muhiti, mazmun-mohiyati. Korxonada tashkiliy madaniyati o'ziga xususiyatlari va ular mazmuni. "Barqarorlik bosqichi"ning mazmun mohiyati.

"Byurokратиya va yakun" bosqichida nimalar amalga oshiriladi.

5-mavzu. Biznes tashkilotlaridagi uyushmalar.

Biznes uyushmalar afzalliklari va kamchiliklari hamda mazmun-mohiyati.

Biznes tashkilotlari uyushmalari va ular turlari haqida tushuncha. Assotsiatsiya uning turlari. Xo'jalik birlashmasiga, kontsern, konsortsium.

6-mavzu. Buxgalteriya va boshqa biznes funksiyalari o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik.

Buxgalteriya hisobini tashkil etish turlari va ular mazmun-mohiyati. Moliyaviy hisob va uning mazmun-mohiyati. Buxgalteriya hisobining maqsadi haqida tushuncha. Buxgalteriya hisobi ob'yekti va uning tarkibi. Buxgalteriya axborotlari va ularning mazmun-mohiyati.

7-mavzu. Buxgalteriya hisobi va auditni tartibga soluvchi qonun va me'yorlar.

Buxgalteriya hisobi ob'yekti va uning tarkibi. Buxgalteriya axborotlari va ularning mazmun-mohiyati. Audit nazoratining mazmun-mohiyati va ahamiyati. Aditorlik faoliyatini tashkil etish printsiplari va ularning mazmun-mohiyati. Auditorlik faoliyati va uning huquqiy asoslari. Auditorlik tekshiruv va uning turlari. Auditorlik faoliyati tamoyillari.

8-mavzu. Biznes tarafdin ta'minlangan ichki va tashqi moliyaviy ma'lumotlarning manbasi va maqsadi.

Biznes sub'yektlari va jamiyatda axborotning o'rni. Axborotlar va ularni tasniflash haqida tushuncha. Axborotlar va ularga bo'lgan talablarning mazmun-mohiyati va talablari. Ma'lumotlar turlari va ularning mazmun-mohiyati. Boshqaruv tizimi va uning turlari.

II. Amaliy mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

((Laboratoriya ishlari), (Seminar mashg'ulotlari), (Kurs ishi), (Mustaqil ta'lim) o'quv rejada ko'rsatilgan turi (nomi) bo'yicha yoziladi)

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

- 1- mavzu. Biznesda buxgalteriya hisobi faniga kirish
- 2- mavzu. Biznes sub'yekti, uning manfaatdot tomonlari va tashqi muhit.
- 3-mavzu. Korxonaning tashkiliy tuzilishi va dizayni.

4-mavzu. Biznesda tashkiliy madaniyat.

5-mavzu. Biznes tashkilotlaridagi uyushmalar.

6-mavzu. Buxgalteriya va boshqa biznes funksiyalari o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik.

7-mavzu. Buxgalteriya hisobi va auditni tartibga soluvchi qonun va me'yorlar.

8-mavzu. Biznes tarafdin ta'minlangan ichki va tashqi moliyaviy ma'lumotlarning manbasi va maqsadi.

Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir professor-o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi zarur.

Mashg'ulotlar faol va interfaktiv usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

III. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar.

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Tashkilot, xo'jalik sub'ekti tushunchalari. Biznesni tashkil etishning maqsadi, vazifalari.
2. Biznes sub'ektining tarkibi va strukturasi. Biznes sub'ektiga ta'sir qiluvchi ichki va tashqi omillar.
3. Tijorat va notijorat tashkilotlari, ularning farqli jihatlari.
4. Tadbirkorlik faoliyat yo'nalishlari: qishloq xo'jaligi, moliya, ulgurji va chakana savdo, xizmatlar.
5. Biznesni rejalashtirish va uning turlari. Biznes tashkiloti asosiy bo'limlarining o'rni va funksiyalari.
6. Ma'lumotlar va axborot. Ma'lumot turlari. Miqdor va sifat ma'lumotlari. Boshlang'ich ma'lumotlar.
Axborot tizimi turlari. Qaror qabul qilishda foydalaniladigan axborot turlari.
7. Buxgalteriya hisobi uchun dasturlar to'plami. Buxgalteriya hisobi uchun "bulutli" havolalar. Sun'iy intellekt va buxgalteriya hisobi.
8. Blokcheyn texnologiyasi va uning hisob tizimidagi ahamiyati. Kiberxavfsizlik.
10. Manfaatdor tomonlar.
11. Ichki va tashqi manfaatdor tomonlar. Manfaatdor tomonlarning bog'liqligi.
12. Birinchi va ikkinchi darajadagi manfaatdor tomonlar.
13. Manfaatdor tomonlar o'rtasidagi ziddiyat.
14. Biznes yuritishda siyosiy omillar.
15. PEST tahlili. Tashkilotga davlat siyosatining ijobiy va salbiy ta'sirlari.
16. Xodimlar huquqini himoya qilish. Ish joylarining qisqarishi.
17. Ish joyida sog'lik va xavfsizlikni ta'minlash. Ish beruvchining majburiyatlari.
18. Talab va uning egiluvchanligi. Taklif.
19. Yalpi daromad va talab egiluvchanligi o'rtasidagi bog'liqlik. Talab elastikligiga ta'sir qiluvchi omillar.
20. Ishlab chiqarishlagi asosiy xarajatlar. Bilvosita soliqlar. Ishlab chiqarish

tannarxini pasaytirish. Minimal va maksimal narxlar. Xarajatlarning iqtisodiy mohiyati.

21. Bozor va uning turlari. Monopoliya. Oligopoliya.

22. Iqtisodiyotda ish samaradorligi. Iqtisodiy omillarning ta'siri. Inqiroz. Ishsizlik.

23. Demografiya. Ijtimoiy soha. Aholi o'sishi.

24. Ekologik omillar. Ekologiyaning biznesga ta'siri. Texnologik o'zgarishlarning biznesga ta'siri.

25. Texnologik o'zgarishlarning marketingga ta'siri.

26. Korporativ boshqarish. Direktor. Ijrochi direktor. Auditorlik qo'mitasi. Kuzatuv Kengashi.

27. Biznes sub'ektlarida buxgalteriya hisobini tashkil etish.

28. Buxgalteriya hisobining tarixiy rivojlanishi.

29. Buxgalteriya hisobining o'rni va ahamiyati. Buxgalter kasbiga qo'yiladigan talablar.

30. Buxgalteriya hisobini tashkil etish va yuritishga qo'yiladigan talablar.

31. Audit. Ichki va tashqi audit.

32. Ichki nazorat. Axborot texnologiyalari va ichki nazorat.

33. Auditorlik javobgarligi. Firibgarlik, uni bartaraf etish yo'llari.

Moliyaviy hisobot axborotlarini soxtalashtirish. Pul "yuvish".

Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdim qilish tavsiya etiladi.

3. V. Ta'lim natijalari / Kasbiy kompetensiyalari

Talaba bilishi kerak:

Biznesda buxgalteriya hisobi fanini o'zlashtirish jarayonida amalga oshiriladigan masalalar doirasida talaba:

- biznes sub'ekti va uning strukturasi;
- biznesda axborot texnologiyalari va axborot tizimini;
- biznes sub'ektlarining manfaatli tomonlari
- biznes yuritishda siyosiy va huquqiy omillar tahlili-buxgalteriya hisobi biznes yuritishda iqtisodiy omillar
- biznesda ijtimoiy, iqtisodiy va texnologik omillar.
- biznes sub'ektlarida buxgalteriya hisobining o'rni va ahamiyatini;
- audit va moliyaviy nazorat *bo'yicha tassavurga ega bo'lishi*:
 - talaba korxonada va tashkilotlar faoliyatida o'z bilimi va ko'nikmasini egallagan lavozimida professional darajada qo'llash;
 - yuridik shaxslarda nazorat-iqtisodiy ishlarini tashkil etish bo'yicha *ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak*.
 - ma'lumotlarni yig'ish, qayta ishlash, tahlil qilish usullarini bilish;
 - iqtisodiy ma'lumotlarni tahlil qilish va umumlashtirish;
 - iqtisodiyot, makroiqtisodiyot, mikroiqisodiyot bo'yicha tushunchalarni qo'llash;

-hisob faoliyatiga doir moliyaviy va statistik ma'lumotlarni tahlil qilish bo'yicha malakaga ega bo'lishi lozim.

VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:

4.

- ma'ruzalar;
- real vaziyatga asoslangan amaliy ishlarni bajarish;
- esse, tezis va maqolalar yozish;
- vaziyatli topshiriqlarni (keys-stadi) echish;
- jarayonli-yo'naltirilgan ta'lim;
- muhokamalarda ishtirok etish;
- kichik guruhlarda ishlash;
- loyiha ishi bajarish;
- mustaqil ishlarni bajarish;
- taqdimot tayyorlash;
- turli darajadagi testlarni echish;
- so'rov o'tkazish.

5.

VII. Kreditlarni olish uchun talablar:

Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha test yoki yozma ishni topshirishi zarur.

6.

Asosiy adabiyotlar

1. Ergasheva Sh.T., Ibragimov A.K., Rizayev N.K., Ibragimova I.R. Moliyaviy hisobotlarning xalqaro standartlari. O'quv qo'llanma. – T.: TDIU, 2019. –227b.
2. Narbekov D., Raxmonov Sh., Turaev A. Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari.
3. O'quv qo'llanma. –T.: Iqtisod-moliya, 2018. Tashnazarov. S.N. Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari:
4. Oliy o'quv yurtlari magistratura mutaxassisliklari uchun darslik. – Toshkent: "IQTISOD-MOLIYA", 2019. – 584-b. <https://www.academia.edu>
Xalqaro moliyaviy hisobot standartlari asosida banklarda buxgalteriya hisobi. O'quv qo'llanma. Hammuallif – T.: "Moliya", 2010 – 272 b.
5. IAS 1 - Presentation of Financial Statements.

Qo'shimcha adabiyotlar

6. Karimov A., Ibragimov A., Rizaev N. Xalqaro moliyaviy hisobot standartlari. Darslik. - T.: TMI. «Iqtisod-Moliya». 2020 y.
7. Buxgalterskaya (finansovaya) otchetnost; Ucheb, posobie / Pod red. prof. L.V. Sokolova. M.: Magistr, 2009.

8. Karimov A., Kurbanbayev J., Jumanazarov S., Xalilov Sh. Moliyaviy hisob va hisobot. O'quv qo'llanma. –T.:Iqtisod-moliya, 2018. - 496 b.
9. Kuljonov O., Ortiqov X., Yugay L., Tuxsanov X., M.Xayitboyev Moliyaviy hisob. O'quv qo'llanma. –T.: Iqtisod-moliya, 2018. –246 b.

Axborot manbaalari

6. www.gov.uz – O'zbekiston Respublikasi xukumat portali.
7. www.lex.uz – O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi.
8. www.tradingeconomics.com – ekonomicheskie pokazateli
9. www.mf.uz (O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligining sayti)
www.ach.gov.uz (O'zbekiston Respublikasi Hisob Palatasining sayti)

7. Qarshi muhandislik-iqtisodiyot instituti tomonidan ishlab chiqilgan va tasdiqlangan.

8. **Fan/modul uchun ma'sul:**

1. Ergasheva Nasiba Raxmatullayevna- QarMII, “Buxgalteriya hisobi va audit” kafedrası i.f.f.dotsent o'qituvchisi

9. **Taqrizchilar:**

1. QarMII, “Innovatsion iqtisodiyot” kafedrası , iqtisod fanlari nomzodi, dotsent S.Egamberdiyeva
2. QarMII, “Innovasion iqtisodiyot” kafedrası professori, iqtisod fanlari nomzodi SH.SH.Fayziyeva